

Hogy támadnak a találmányok ?

Amerikai levél.

Amerikában sok minden új, a mi Európában régi, s viszont sok olyan találmány van, a mely még nem találta meg útját az öreg Európába.

Egy este Washingtonban, egy »patent«-ügyvéd barátomnál vacsoráltam, azaz egy olyan embernél, a ki a szabadalmak beigtatásával foglalkozik. Három jól nevelt, hattól tiz éves gyermeke zsongott körültem, kérdezősködve az óceánon túl élő testvéreikről, a gyermekek játékaikról, tanulmányaikról. Elmondtam aztán nekik, hogy bizony Európában a gyermekeknek többet kell tanulniok, néha olyan dolgokat is, melyeknek igen kevés praktikus haszna van a valódi életben, a mi pedig a játszást illeti, arra vajmi kevés idejük és a mi nagy baj, igen csekély térségük van.

Elbeszélésem közben levettem egy diót a gyümölcsös tálról, s kétfelé hasítva az egyik felének csúcsos végét lefaragtam a tollkésemmel, majd cérnát kérve és egy gyufaszálat véve, csináltam nekik egy dorombot, vagyis csattogtatót. Nagy volt az öröm a gyermekek között: mindegyiknek kellett egyet csinálnom, mert még ők olyat nem láttak. Patent barátomhoz fordulva, megjegyeztem, hogy ez a kis játékszer volt az alapja ama párisi ember szerencsésének, a ki midőn a krinolin megszűnt divat lenni, összevásárolta az összes abroncsokat és azokat apróra vagdalva, egy vas ékbe úgy illesztette, azaz szorította be, hogy rugékonyságával hangot adott és megszületett a Kri-kri, melyet a hetvenes években utcán, kávéházakban, sőt még a színházakban is lehetett hallani, s melynek feltalálója milliomos lett.

Meg volt kezdve a beszéd fonala s az én »patent« ügyvédem elhallgattatván a gyermekek dióhéj csiripeléseit, hozzá kezdett mondókájához :— Nehány év előtt egy yankee ügyvéd érkezett hozzám, a ki szintén szabadalmi ügyekkel foglalkozott. Elbeszélte, hogy egy Bell nevű úri ember olyan gépet talált fel, mely villamos erő hozzájárultával és huzalokkal úgy köthető össze egy másik géppel, hogy azon a távolban levő beszélgetést tisztán meghallani. Bell ur hajlandó a találmányával járandó haszon felét, annak oda adni, a ki őt anyagilag segíteni fogja.— Én több pénzes emberhez utasítottam kartársamat, de mind hiába. A pénzes emberek nem foglalkoznak villamossággal. Egyik azt hitte, hogy valami »perpetuum mobilé«-ről van szó; másik ördöngős masinának nevezte, végre az ügyvéd fáradtan és megtörve haza utazott. Útközben a vasúti kocsiban elbeszélte egy ismeretlen úrnak hiába való útját. Az illető a ki maga is foglalkozott villamossággal, késznek nyilatkozott a szükséges összeg — néhány száz dollár — előteremtésére. Az üzlet megkötetett, a találmány bevált, és ma a Bell Telephon Company 75 millió dollár alaptőkével dolgozik. Az ő telefonjai vannak egész Amerikában elterjedve, és azt a nagy pert is megnyerte, melyet Edison folytatott ellene, magának vindikálván a Telefon feltalálását. — a washingtoni híres tőkepénzesek pedig vakarják füleiket.

De kisebb dolgok is vannak, a melyek szintén érdekesek, — folytatá barátom. Mindenki emlékezhetik azon csinos nikkelből készült hatosos masinára, mely az Egyesült-Államok pénzügyminiszterét majd kétségbe ejtette, egyszerre eltűnvn majd minden hatos (egy dime = 10 cent) a forgalomból. A népséget valódi takarékosági düh szállotta meg, gazdag, szegény, kisasszony, szobaleány, művész és csizmatisztító fiú, mind örömmel számlálgatta, hogy mennyi pénzt takarított meg. Ennek a története következő: Egy nap beállít hozzám egy mechanikus kinézésű ember s előadja, hogy van egy ideája, melyet szabadalmazni szeretne. Mondtam neki, hogy a költség 135 dollárra rúg. 135 dollár — szolt ő — annyi pénzem talán sohasem lesz egyszerre. Elment, de néhány nap múlva visszatért a sógorával, ki hajlandó volt az összeget előlegezni, egyszersmind előadta az eszméjét is, melyre mint elbeszélé, a következőképpen jött rá:

A pennsylvaniai vasútnál volt alkalmazva, heti 14 dollár fizetéssel. Felesége vett egy játék perselyt kis 4 éves fiacskájának, és a gyermek mihelyest kapott egy pár krajcárt, mindjárt szerette volna kivenni a persely összes tartalmát, hogy megszámlálhassa az egész összeget. — Ugyan te, ha már mechanikus vagy miért nem csinálsz olyan perselyt, melyben látni és megolvasni lehet a pénzt, — mondogatta a felesége. Csinált is egyet vascsőből, melynek a belseje éppen alkalmas volt a hatosok befogadására, ezen hosszában nyílást vágott, egyik felét beforrasztotta és azalatt keresztben megint nyílást fűrészelt, a melyen egy hatos éppen befért, A másik végére pedig lemezt tett, melyet sróffal csak akkor lehetett kinyitni, ha a cső hatosokkal megtelt. Ötven hatosra azaz öt dollárra számította a kis gépet. Midőn szabadalmát megkapta, elkezdte gyártani a kis perselyeket, de azok oly kelendőségnek örvendtek, hogy lemondott állásáról is, sőt egy nap bejövén hozzám, felkért, hogy szerezzek neki társat, pénzzel, hogy gyárat állíthasson. — Megígértem neki, de már másnap írt, hogy egy ír barátjával ötezer dollárt nyert a Louisiana sorsjátékon és már nincs szüksége a pénzre. A gyárat meg is nyitotta, egyik héten ezer, majd kétezer dollárt keresett és később igen meggazdagodott. De a takarékosági düh nem tartott soká; az emberek resteltek addig várni, míg öt dollár összejön, különösen ha megszomjúhoztak és igen gyakran megtörtént, hogy a munkás beállított a korcsmároshoz kis kézi perselyével, melybe már egy vagy két dollárt belé rakosgatott és kérte Gambinus utódját, hogy kölcsönözzön neki három-négy dollár áru hatost, hogy ki vehesse a benne levő összeget, mert öt dolláron alól nem nyílt ki a persely.

— Hát aztán mi lett abból az emberből — kérdém. Belemászott mindenféle spekulációkba, elvesztette minden pénzét, s ma talán 8—10 dollárért dolgozik ugyanannál a vasútnál, mert azalatt a munkabér nagyon megcsappant Amerikában, más idők járnak a demokrata uralom alatt. De legérdekesebb volt a híres inventáló Westinghouse-nak az esete, a ki az »air-brake«-t, azaz a levegő nyomása által használatban levő vasúti kocsik fékezőjét találta fel. Elment találmányával a vasúti király és sokszoros milliomos Yanderbilt-hez. Alig bocsátották be. — Az öreg Commodore épen egy levelet olvasott. — Westinghouse előadta ügyét. — Wanderbilt még mindig olvasott, — majd felkiáltott mogorván: — Mit akar?

Westinghouse előadta, hogy harminc fontnyi légnomással egy négyszeglábra a gépész megállíthatja rögtön a vonatot. Vanderbilt nagyon el lévén foglalva, ismét rámondul: — Mit beszél maga a levegőről? A feltaláló megint elmondja a mondókáját, mire az öreg Vanderbilt fagyos tekintetét rászegezi és egy kézlegyintéssel elbocsátja, mondván: — Mehet, ilyen bolondra nem pazarolom az időmet. Westinghouse szomorúan hagyta el a két és fél millió dollárba került palotát, de nem csüggedt.

Akkoriban Scott Tamás volt a pennsylvániai vasút elnöke, ki éles eszével csakhamar felfogta a fékező alkalmazhatóságát. Néhány vonaton megkísérlette és jónak bizonyulván, majd az összes vasútak elfogadták. Vanderbilt is rájött, hogy mily nagy hibát követett el és magához kérette a már akkor híres feltalálót, de ez röviden az válaszolta, hogy:

— Olyan bolondra nem pazarolhatom az időmet.